

Ponatis prepovedan

S TRETJE SLOVENSKE UMETNIŠKE RAZSTAVE

FOT. FR. VESEL

Delo in denar.

Povest. Spisal dr. Fr. Detela.

(Dalje.)

VII.

Jesen se je poslavljalja. Mrzla megla je pokrivala dannadan dolino in se oprijemala z opozlimi prsti drevja in grmovja. Če je izginila ponoči megla, je belila drugega dne slana travnike in strnišča, davila cvetlice po vrtih in trgala po gozdu pisano listje s trudnega drevja. Izza gora so se valili počasi, tiho sivi oblaki, se spuščali niže in niže, se mešali s temnim dimom, ki je puhtel iz tvornice, gnali težke saje k tlom in prevlekli ves dol s tenko vlago, ki je silila skoz veže in okna in line v sobe in spalnice. Pohlevno pršenje je prehajalo v hladen dež, med dežjem so začele padati vodene snežinke in za njimi se je vsul kosmat sneg. Na tleh ga je sproti dušila in topila vlaga in moča; a padal je trdovraten naprej, se ustavljal in kopičil plast za plastjo, dokler ni zlomil upora in si osvojil vsega ozemlja. Potem je počival samozavesten, zmagoslaven. Za njim se je prihulila brezsrdna zima, ki zahteva od bogatina in siromaka brez ozira in razlike boljše hrane, toplejše obleke, gorke sobe. Zdravstvena pravila celo predpisujejo natanko, kakšna da bodi hrana pozimi, kako se moramo oblačiti, kolikrat prezračiti sobe, ki morajo imeti vedno 14⁰ R toplote. Če pa zamaši in zabije siromak okna vlažnega stanovanja, katero ogreva večkrat samo dihanje zdravih in bolnih ljudi, začno seveda mreti otroci, hirati starci, bolehati odrasli. Statistika izkazuje to vse natančno mesec za mesecem — človek ne bi mislil, koliko dajo pisarjenja takšni ljudje — in navaja tudi vzroke, namreč premalo izobrazbe, premalo skrbi za zdravje. Zakaj

se gnetejo cele družine po tesnih, vlažnih prostorih, ko bi morale imeti vendar obednice in spalnice ločene in sobe suhe, prostorne, najmanj 15 kubičnih metrov za vsako osebo, in zračiti, zračiti in 14⁰ R toplote! A tako se godi, če se prezirajo nauki vede.

Seveda, kakor pride vsako leto zima, tako se podraži z vsako zimo kurivo. Cena ostane potem čez poletje ista in poskoči šele z novo zimo zopet. Če pa poskoči cena kuriva, zakaj ne bi tudi cene drugih potrebščin? Ali naj ima samo ena vrsta prodajalcev dobiček? In če so cene doma sploh prenizke — in kateremu prodajalcu se ne zde prenizke! — ali se ne dajo lepo urediti tarifi po železnicah, preskrbeti olajšave za izvoz, premije, darila izvoznikom? Ta bi bila lepa, da se ne bi dala dandanes napraviti umetna draginja. Kar je izgube zaradi nizkih tarifov in kar potroši država na darilih za izvoznike, to pristradajo hitro zopet siromaki, vsak nekoliko, a število izda. Zakaj ne bi plačevali domačini domačih pridelkov dražje nego inozemci? Tudi to je nekako domoljubje, dasi se dobe brezdomovinski čudaki, ki menijo, da jih ne boli nič manj, naj jih dere domačin ali tujec. No, to so znane manipulacije, ki se zde višek državniške modrosti tistim, ki jih zagovarjajo, in tistim, katerim koristijo. V svetli plašč krščanstva pa bi se ne smele zavijati, ker bi ga utegnile umazati.

Siromaka napade zima kakor besna zver. Podi ga po cesti pred seboj, grize ga skoz rokave v roke, skoz raztrgane podplate v otrple noge in ostre kremplje mu zasaja za nohte. V hišo mu vhaaja, naj še tako zabija okna in zapira duri, skoz špranje in